

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Industrial Estates Principles and Practice. Technical Report. – UNIDO, 1997.
2. Delivering the Circular Economy a Toolkit for Policymakers [Електронний ресурс] – Ellen MacArthur Foundation: Cowers, UK, 2015. – 177 p. - Режим доступу: https://www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/publications/EllenMacArthurFoundation_PolicymakerToolkit.pdf
3. Towards the circular economy [Електронний ресурс] – Ellen MacArthur Foundation: UK, 2013. – Режим доступу: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/publications/Ellen-MacArthur-Foundation-Towards-the-Circular-Economy-vol.1.pdf>
4. Похомова Н.В. Зеленая экономика и экологический менеджмент / Н.В. Пахомова, К.К. Рихтер, М.А. Ветрова // Весник Санкт-Петербургского университета. Серия «Экономика», 2017. – Вип. 2, Т.33. – С.244-268.

УДК 338.483.12(477.41)

ЮХИМЕНКО П.І., д-р екон. наук

ПРИХОДЬКО Т.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЯК АКТИВАТОР ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ М. БІЛА ЦЕРКВА

Тези присвячені дослідженню потенціалу туристичної кластеризації м. Біла Церква. Доведено, що формування ефективної туристичної політики в місті стає особливо актуальним в умовах значного невикористаного потенціалу туристичної галузі Київської області та інших макрорегіонах. Розкрито, що туристична кластеризація є особою формою внутрішньої інтеграції та співпраці, яка може забезпечити високу конкурентоспроможність міста та покращити його соціально-економічне становище.

Ключові слова: туристична кластеризація, внутрішній туризм, внутрішня інтеграція, управління дестинаціями,

Сучасний туризм – це «потужна світова індустрія, на яку припадає 30 % світової торгівлі послугами і 10 % – світового валового продукту» [4, с.8]. Він є відображенням розвитку демократизації суспільства, підвищення культурного рівня людей, поліпшення здоров'я населення, вносить свій внесок у соціально-економічний розвиток міст, регіонів і країни в цілому. Питання кластеризація туристичної галузі міста обговорюється уже близько 10-15 і тільки зараз розроблено стратегію розвитку Білої Церкви на період до 2025 року у напрямку «Підприємництво», де ставляться досить амбітні плани до 2025 року місто повинно мати 1 млн. туристів.

Кластер науковці розглядають як систему інтенсивної виробничо-технологічної та інформаційної взаємодії туристичних підприємств, постачальників базових та додаткових послуг із приводу створення спільного туристичного продукту [1, с.28-29] і виділяють їх чотири основних сектори: сектор виробництва туристичних послуг, сервісний сектор, допоміжний сектор

та сектор забезпечення життєдіяльності туристичного кластеру [2, с.7-8]. Перший уніфікований підхід до міжфірмового співробітництва реалізували в Данії у 1989–1990 рр. На теперішній час у цій країні функціонують 13 регіональних і 16 національних «компетентних» кластерів [7]. Впровадження кластерної стратегії в ЄС здійснюється на національному, регіональному та місцевому рівнях. Нині їх там зафіксовано понад 2 тис. [5].

Біла Церква має всі інфраструктурні інститути для створення туристичного кластера. Його візитною карткою може стати парк «Олександрія» із сукупністю культурно-історичних ресурсів міста та суб'єктами туристичної діяльності (туристичні агентства, екскурсійні бюро), закладами розміщування та закладами громадського харчування, юридичними фірмами, музеєм та іншими заклади культури. Міський кластер можна доповнити можливостями регіону, створивши умови та засоби розміщування та надання комплексних послуг сільського зеленого туризму, що надзвичайно актуальним є в умовах активної урбанізації та вимирання сіл. Залучення до єдиного кластеру сільськогосподарських організацій, фермерських угідь, санаторно-курортного комплексу на річці Рось вимагає створення координаційного центру з регулювання діяльності всіх закладів кластеру. Таким чином, всі заклади розміщування, заклади харчування, екскурсійні бюро, музеї, розважальні заклади будуть об'єднані в єдиний центр для передачі інформації, який би оперативно реагував на потреби відвідувачів та учасників міського кластеру.

Унікальність м. Біла Церква в тому, що воно може поєднати різні види рекреаційно-туристичних ресурсів та має потенціал для розвитку кластерів різного спрямування. З економічної точки зору досить важливим є створення кластеру, що зміг би об'єднати території навколишніх районів (Ковалівку Васильківського району, Буки Сквирського району, Пархомівку Володарського району, «Золотий фазан» Ставищенського району тощо) Київської області. Такий міжрайонний кластер дасть поштовх для налагодження співробітництва між районами і містом, покращення логістики та туристичної інфраструктури, а також створить умови конкурентної боротьби між регіонами. Тому створення міжрайонного туристичного кластеру вважаємо перспективним напрямом діяльності розвитку туризму в місті. Для реалізації вказаної програми міста потрібне досконале інституціональне середовище. Звідси постають першочергові завдання перед центральними органами влади і місцевого самоврядування:

- 1) забезпечити розробку відповідної законодавчої бази для формування в Україні сприятливих умов для розвитку підприємництва з особливим акцентом на підтримку місцевих мережевих структур (кластерів);

- 2) інформувати та підготувати представників державного сектору, ділових кіл і інститутів, що створені для підтримки кластерних та мережних об'єднань, шляхом проведення в місті семінарів і тренінгів з метою більш раціонального розвитку мережевих структур (кластерів);

3) на місцевому рівні прийняти оптимальні рішення щодо об'єднання структур державного та приватного секторів для створення екологічно чистої продукції і екологічно чистого середовища перебування населення міста;

4) підвищити роль у розвитку мережевих структур (кластерів) неурядових, неприбуткових організацій, ділових асоціацій, орієнтованих на формування сприятливого підприємницького середовища;

5) місцевим інститутам влади виступати посередником та каталізатором кластерних ініціатив у різних сферах економіки міста.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гонтаржевська Л.Г. Ринок туристичних послуг в Україні: Навчальний посібник. Донецьк: Східний видавничий дім, 2008. С.28-29.

2. Леснікова Ю. І., Осадча С. С. Забезпечення становлення туристичних кластерів при державно-приватному партнерстві. 2017. 48 с. URL: [www.hneu.edu.ua/.](http://www.hneu.edu.ua/)

3. Марченко О.А. Трансформації та удосконалення регіональної структури туристичної галузі: монографія. Херсон: Айлант, 2014. 344 с.

4. Окно в Європу требует расширения // Туризм. 2007. № 4. С. 8.

5. Проект Європейського Союзу «Проект підтримки малих та середніх підприємств в пріоритетних регіонах» : посібник з кластерного розвитку. URL: <http://www.sme.Ukraine-inform.org.ua>

6. Сильванская Г. Н. Кластерный подход к позиционированию в туризме // Методи та засоби управління розвитком транспортних систем. 2013. Вип. 1. С. 159–180.

7. Скоч Ал. Международный опыт формирования кластеров. URL: <http://www.intelros.ru>

8. Трілленберг Г. Інноваційно-кластерний підхід до розвитку туризму України в умовах глобалізації // Журнал європейської економіки. 2014. Т. 13. № 4. С. 401–414.

УДК 331.101.262

РИБАК Н.О.

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Розглянуто роль і значення людського капіталу як вагомого фактору економічного зростання в суспільстві інформаційної економіки. Обґрунтовані основні напрямки розвитку людського капіталу, які будуть являтися одним із ключових факторів підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Ключові слова: робоча сила, людський капітал, економічне зростання, інформаційна економіка, концепції людського капіталу, інвестиції в людський капітал.

Сучасний ринок являє собою не тільки ринок капіталу, грошей, цінних паперів, товарів, послуг і технологій, але і включає в себе такий специфічний товар як робоча сила.

Соціально-економічний розвиток національної економіки відбувається шляхом складного, а іноді і суперечливої взаємодії, з одного боку, виробничої структури, технологічних систем і менеджменту, а з іншого – системи економічних відносин і відтворення робочої сили.